

Studiebesök på Surte Glasbruk 26 mars 2012

Surte glasbruk stod generöst för årsmöteslokal och höll även med kaffe och bullar. Efter årsmötet fick vi se en SF-film från Surte glasbruk på 40-talet. Filmen gjordes inför de stora nybyggnationerna och visade hur tillverkningen gick till. På Surte tillverkades framförallt förpackningsglas som flaskor och burkar. Man hade även verkstäder och var t.ex självförsörjande på eldfast tegel till glasugnarna – vannorna. Tänkvärdast i filmen var att se den omständiga och tidskrävande lastningen, transporten och omlastningen av alla burkar och flaskor. Varje flaska omlastades ett otal gånger innan den nådde sin slutdestination och var då så smutsig så att den behövde diskas. Allt detta var ett tidsödande arbete som förenklades betydligt när truckar och linbana började användas på 40-talet.

Efter filmen fick vi höra Bertil Rundgren sjunga en visa om brukets historia. Inspelad denna gång eftersom Bertil själv var lite hes i halsen. Sen berättade Bertil episoder från brukets historia. Glasbruket grundades 1862 och placering valdes med tanke på vattenkraften från den 98 meter högt belägna Surtesjön, närheten till Göteborg och de goda transportförbindelserna via järnvägen, Göta Älv och landsvägen. Dessutom fanns här en tom fabriksbyggnad att köpa efter ett spinneri som aldrig blev färdigställt. Först tillverkades fönsterglas här men från 1883 tillverkades endast förpackningsglas som t.ex. buteljer. PLM – plåtmanufaktur – tog över verksamheten 1959, anläggningen var då moderniserad med fina maskinerier. 1962 skrevs på brukets initiativ en historik där Surte glasbruk omnämns som världens främsta på förpackningsglas men 1975 var ändå brukets historia slut.

Efter Bertils historia berättade Nils Svensson om samhällets relation till bruket och uppbyggnaden av bostäder, skola, kyrka och annat som gjordes i brukets regi eller på deras initiativ. Längre var Surte glasbruk ägare till det mesta i samhället och de anställda bodde gratis i bostäderna som ett tag var över 300 stycken. Mitt i samhället stod det som kallades rådhuset och mitt på byggnaden satt den stora klockan. Härifrån styrdes det mesta i samhället, brukets arbetstider och raster ringdes in och till och med skolbarnen följde klockans ringningar. Man bodde enkelt i bostäderna och familjer hade oftast ett rum och kök/kokvrå att trängas på. Först på 30-talet installerades vatten och avlopp i byggnaderna. Nils ger även ögonvittnesskildringar från det stora raset i Surte 1950, som trots sin omfattning endast förolyckade en person.

Efter detta blev det fritt strosande för oss på Surte glasbruksmuseum där man bland annat visar upp en imponerande samling glasbrukar, flaskor och dricksglas tillverkade på bruket. Dessutom finns här historien om glasblåsaren Alexander Samuelsson som lärdes upp på bruket i Surte men sedan vid 20-års ålder emigrerade till Amerika. Väl i Amerika blev han till en mycket skicklig glasblåsare och han kom att bli den som tog fram designen på, och faktiskt står på patentet, för den klassiska Coca-Cola-flaskans utseende, ett patent från 1915.

Dessa noteringar nedskrivna i all hast, stort tack till Bruksongar och Glasbrukets vänner i Surte!

/Ida Wedin